

Ortodoxia românească Deficitul comunicării și inflația retorică

MIHAIL NEAMȚU

ANTITEZE

„Sfârșitul lumii va veni
când nu va mai fi cărare de la vecin
la vecin.”
*Patericul românesc*¹

Un personaj ambivalent

Ipozeza încălzirii globale are confirmări certe pe meleagurile noastre. Gestul ÎPS Nicolae Corneanu de a se împărtași din potirul Bisericii Greco-Catolice a stârnit febra printre ziarști, membrii Sinodului și, mai ales, în sânul laicatatului ortodox. Manifestările de revoltă față de acest demers *necanonic* au depășit uluirea societății civile la aflarea veștii că același cleric a fost răsplătit până în 1989 de Securitate pentru a turna confrați, ortodocși și eterodocși, tineri și bătrâni, cetățeni ai lumii fără deosebire de naționalitate. În 1963, când Nicolae Steinhardt mai era încă la Aiud, organele de anchetă au oferit această caracterizare: „Se manifestă ca unul ce nu crede în preceptele și dogmele bisericești fiind convins că biserica a fost întotdeauna un mijloc de înșelare a maselor populare. (...) A rezultat că s-a preocupat de studiul științei marxist-leniniste și de însușirea ei ce l-au făcut să fie convins de netemeinicia dogmelor pe care încă mai trebuie să le «apere» și în același timp să își dea seama perfect că viitorul nu poate aparține decât comunismului”². Alianța cinică cu religia politică a totalitarismului roșu a indignat mai puțin decât concelebrarea cu preoții românilor uniți ambivalent cu Roma. Au existat și declarații romantice, desigur, grăbite să vadă într-un defect clar de rectitudine eclezialogică semnul profetic al unirii. Mulți intelectuali timișoreni au uitat că același ecumenism oportunista l-a făcut pe ÎPS Nicolae să părăsească, în 17 decembrie 1989, urbea asediată de tancurile generalilor Stănculescu și Chițaș de dragul dialogului interconfesional. Ceaușescu venea de la Teheran, iar Corneanu pleca la Cairo, lăsând ușile bisericilor închise, iar treptele catedralei gata să primească sângele nevinovat al protestatarilor.

După 1989, ÎPS Nicolae a încercat să-și expieze nevredniciile (între care și caracterizarea preotului Calciu-Dumitreasa) printr-o generozitate necondiționată față de solicitările patrimoniale ale Bisericii Unite și printr-o neobișnuită disponibilitate față de intelectualii pro-democrați, deci antifensești, ai tranziției. Tabloul faptelor acestui ierarh vârstnic este deconcertant: aderență la frazele lui Marx despre religie ca „opium pentru popor”, pe de o parte, și prietenia tardivă față

de ideea monarhică, pe de altă parte. Amfitrion al evangheliștilor americani, dar și patron al unei remarcabile reviste teologice ortodoxe. Laureat al premiului „Pentru întreaga activitate închinată adevărului, dreptății și libertății, valori supreme ale umanității” oferit de GDS în 1997, ÎPS Nicolae este autorul unor controversate opinii în domeniul bioeticii. Pe scurt, figura acestui ierarh a dezbinate multe sensibilități până la pasul făcut în direcția „intercomunității”. Acest din urmă moment a reușit să fie proba de turnesol a Ortodoxiei românești, divizată între polul gândirii apocaliptice, nelipsită de barbarii retorice, și mediile ecleziale concesive, aflate la limita senilității dogmatice.

Temporizări sinodale

În rândurile de mai jos doresc să fac doar câteva comentarii privitoare la stilistica dezbaterei teologice din ultimele două luni. Să introducem actorii scenei: ÎPS Nicolae Corneanu, Sinodul, polul „pro” și polul „anti”, priviți cu nedumerire sau ironie condescendentă de jurnaliștii seculari. Mai întâi, mitropolitul Banatului a avut un comportament nu doar ereziarh, ci și indecent. La început a mințit, negând și abia apoi reconfirmând veridicitatea relatărilor din presă (ajutate de ubicuitatea camerelor foto digitale). La sfârșitul dramei, a oferit o lamentabilă probă de „pocăință” — cu nimic mai prejos decât codicilul de trei paragrafe cu care a comentat cei peste cincizeci de ani de turnătorie în slujba Securității. A lăsat impresia că nu acceptă verdictul Sinodului decât forțat de împrejurări, iar nu dintr-o convingere interioară. ÎPS Nicolae a dat proba slăbănogelii doctrinei de care nici un ortodox nu poate fi mândru. Lipsiți multe secole de splendorile civilizației apusene, creștinii răsăriteni doresc să rămână binecuvântați cu reperatele neschimbate ale sfințeniei: frumusețea cultului și perfecțiunea dogmei trebuie să rămână intacte.

ÎPS Nicolae n-a părut abătut de gândul că diferențele între Ortodoxie și Catholicism rămân evidente și pentru cineva cu minimă instrucție catehetică: infailibilitatea papală, jurisdicția universală a Romei, *filioque*, dar mai ales transformarea cadrelor duhovnicești ale Aposolului după Vatican II (reunțarea la regula postului, transformarea liturghiei ș.a.m.d.). Firește, nimeni nu i-a interzis ÎPS Nicolae să-l citească pe Charles Péguy ori să promoveze opera științifică a unui Pierre Duhem. I s-a cerut să înțeleagă doar că dialogul onest între

Bisericii presupune recunoașterea punctelor de dezacord. Răgazul de aproape șase săptămâni pe care Sinodul i-l a acordat n-a condus la adâncirea conștiinței teologice, episcopale și călugărești a ÎPS Nicolae (în tinerete, traducător al Sf. Ioan Scărarul). Când declarațiile unui ierarh ating acest record de coerență interioară și argumentație etică este greu ca el să câștige respectul publicului, chiar și al celui neangajat în controversa euharistică.

Dacă ar fi fost judecat după litera canoanelor, ÎPS Corneanu se putea alege cel puțin cu o admonestare fermă. N-a fost să fie. Cu excepția ÎPS Bartolomeu Anania, Sinodul a văzut altfel acest autogol notoriu al episcopului timișorean. După cum ne-au obișnuit și în cazul discuției despre Biserică și Securitate, ierarhii au tăcut. Elementele de pragmatică a comunicării au rămas cantonate la nivelul precar. Imobilitate rece de-o parte, iar la celălalt pol frământare febrilă potențată de mediul atât de dinamic al Internetului. Un număr pletoric de bloguri au tras semnale de alarmă, în timp ce site-ul Patriarhiei române a preferat să ignore semnele de întrebare. Teama că lucrurile se vor mușamaliza a inflamat mediile monahale, rămase în mod tradițional vigilente față de alunecările doctrinare ale conducătorilor Bisericii (mai grave decât greșelile morale de ordin personal). Călugări venerabili, duhovnici iubiți și respectați, vetre mănăstirești unde rugăciunea și contemplația au rămas vii și-au exprimat îngrijorarea față de starea de fapt din BOR. Peste 56 de asociații și fundații, la care s-au alăturat mai mult de 100 de mănăstiri, au cerut caterisirea ÎPS Nicolae alături de PS Sofronie Drincec (învinuit pentru concelebrarea cu greco-catolicii), ambii acuzați de apostazie. Alții, mai moderați, au așteptat măcar o sancțiune prin retragerea la o mănăstire. Tonul pledoariilor „contra” n-a fost întotdeauna același: smerenia și cumpătarea, pe de o parte, au fost contrazise de vehemențe isterice (cum ar fi aluziile la porțile iadului ori profețiile despre soarta cadavrelor de episcopi eretici, pe care nici viermii nu i mănâncă ș.a.m.d.). Lipsa unui dialog transparent cu reprezentanții laicatatului și, mai ales, cu păstoriul spiritual ai turmei ortodoxe din țară și de peste hotare, limbajul evaziv, codificările eufemistice, tăcerile asurzitoare ale teologilor de catedră — toate acestea au alimentat suspiciunea că decizia finală va fi supusă judecăților politicianiste.

Trustul media „Basilica” a reflectat cu atenție modică această dispută. Can-

celaria patriarhală n-a girat nici ideea unei vizite la muntele Athos, pentru discuții între Patriarh și autoritățile duhovnicești ale peninsulei grecești. Pe acest fundal s-a născut teama că sentința finală va face ca nu adevărul mărturisirii Bisericii Ortodoxe despre Hristos să prevaleze, ci nevoia de adecvare la prioritățile geopolitice imediate (relația cu Vaticanul, în primul rând). Ca și în disputa despre dosarele CNSAS, practica temporizării a avut efecte ambivalente. *Sub silentio*, unii au citit confirmarea complicității dintre episcopi, iar alții au sperat mimat soluția unei reconcilierii miraculoase. Rezultatul final? Sinodul dezavuează gestul mitropolitului Corneanu, invocă o presupusă pocăință individuală și promite aplicarea canoanelor cu proxima ocazie. Tonul căldicel al documentului oficial n-a recăștigat, în mod sigur, încrederea radicalilor, dar transmite Bisericii surori hotărârea de a nu tolera pe viitor asemenea inițiative necanonice și unilaterale.

Socialism și ecumenism

Cei care și-au declarat simpatia față de gestul ÎPS Nicolae Corneanu au fost nu doar câțiva scriitori bănațeni, ci și o mare parte din clerul și laicatul Timișoarei. În numeroase alte părți ale României, credincioși mai mult sau mai puțin îmbisericiți și-au exprimat solidaritatea. N-a fost vorba niciodată doar despre „elite urbane” cu orientări pro-ecumeniste. Deși bine intenționate ca porniri sufletești, teoria eclezialogică și viziunea duhovnicească ale acestui grup nu se susțin. Biserica Ortodoxă Română nu-și poate asuma rolul de avangardă într-o reflecție teologică crucială pentru identitatea creștinismului răsăritean. În plus, nimeni nu mai poate trece cu vederea în 2008 miopia ecumenismului instituțional. Nu este aici locul unei istorii detaliate, dar putem observa aplecarea membrilor acestui curent spre relativism epistemologic, practici economice de tip socialist, incapacitatea pronunțării adevărului din grijă pentru „binele comun” tot mai vag și nedefinit.

Suntem foarte departe de epoca în care pr. George Florovsky dezbătea cu teologul elvețian Karl Barth fundamentele scripturistice ale Crezului niceean. Deriva majoră a mișcării ecumenice a fost sesizată și de cei mai deschiși autori ai Ortodoxiei secolului XX. Într-o scrisoare datată 12 februarie 1968, pr. Andrei Scrima îi mărturisise ieromonahului Benedict Ghiuș următoarele: „pentru mine, cel puțin, lucrarea Duhului nu mai trece neapărat astăzi prin

servituile aparatului ecleziastic oficial, aparent, *kirchenpolitisch*, ecumenismul, de pildă, după perioada de foc a marilor riscuri creatoare, tinde să devină rutină, Conseil Oecuménique des Eglises, neinteresant și apăsător, e locul unei sterilități spirituale și al unei confuzii doctrinale³. Nimeni nu poate să nu își amintească modul în care relațiile externe ale BOR s-au salvat între anii 1965–1989 prin atașamentul față de ideologia marxistă a luptei pentru pace. S-a născut în acei ani o generație întreagă de clerici atașați valorilor ecumenice din rațiuni de oportunitate personală. Birocrații aparatului ecleziastic au cedat treptat unei viziuni holistic-egalitare despre religiiile lumii, eliminând nu doar triumfalismul bizantin, ci și logica elementară a competiției. Întrunirile interconfesionale s-au supus unor „planificări raționale“ de la centru, fiind tot mai mult detașate de preocupările poporului viu al lui Dumnezeu. Idealuri precum eliminarea discriminării și reducerea efectului de seră au început să înlocuiască discursul tradițional al Bisericii despre suflet, vindecare, mântuire.

Judecată după roade, apartenența Bisericii Ortodoxe la World Council of Churches pare complet nejustificată, costisitoare și inutilă. Banii și energiile organizatorice cheltuite pentru aceste angajamente publice ar merita oricând o destinație concretă: de la un hidrofor donat palestinienilor creștini din Israel până la burse de limbă greacă oferite studenților români la Atena. Universalitatea abstractă a creștinismului anulează particularitățile bisericilor concrete, construite și populate de făpturi unice, cu griji și îngoase neplanificate pe următorul cincinal. Ecumenismul condamnă astăzi misionarismul drept prozelitism, legând astfel mărturisirea persuasivă a credinței Bisericii de sentimentul culpei (urmărirea tipic capitalistă a propriului „profit“). În acest fel s-a născut casta liderilor religioși transformați în manageri ai incertitudinii. Dispare riscul, curajul întreprinderii, aventura căutării personale. Era firesc, așadar, ca mulți tineri convertiți după 1989 să nu poarte la inimă ideile clericilor transformați în comis-voiajori ai birocrăției ecleziastice.

Dialogul ratat

Ecumenismul ca ideologie pare vlăguit într-un suc moralist lipsit de inspirație, adevăr și prospețime. Comunicatele care trec sub tăcere problema avortului dar rămân obsedate de chestiunea „justiției sociale“ nu fac decât să pecetluiească triumful unui umanism fără prea mulți adepți. Poziția ortodoxă asupra dialogului interconfesional nu poate fi decât aceeași: locul de întâlnire se descoperă prin admirația sinceră pentru martiriul sfinților din primele secole ale Bisericii nedespărțite. Dacă dialogul instituționalizat a eșuat, este de sperat că întâlnirile minților și inimilor lipsite de aceste cadre birocratice pot produce mai multe transformări personale și, în condiții de libertate, convertiri la adevărate.

Acest tip de scepticism n-a fost la îndemâna partizanilor IPS Nicolae Corneanu, care au subestimat sursele de frustrare ale ortodocșilor anticumenici. Masa de tineri conservatori, capabili să se asocieză spontan și liber, generând

teme publice de dezbatere teologică, nu trebuie arondate unei minorități needucate. Ierarhii sinodali greșesc, de asemenea, dacă nu își recunosc imediat obligația de a profunzina prin cuvânt tainele credinței ortodoxe în dialog nemijlocit cu parohiile și mănăstirile acestei țări. Argumentele „pro“ au avansat argumente de ordin cultural sau național. Figuri perfect heterogene (cum ar fi poetul Cristian Bădiliță, rămas consecvent isteriei, și literatul Mircea Mihăieș, excedat de estetica fundamentalistă) s-au raliat pentru a propune o apologie neconvingătoare.

Precum în cazul Dreyfus din Franța secolului XIX, mulți spectatori au rămas nelămuriiți la centru, nefiind expuși la o dezbatere cu argumente de substanță și neștiind cum anume să reacționeze. Distincția dintre „elite“ sau „intelectuali“ versus „laic rural“ este sociologic falsă. Diferența dintre moderați (printre care diplomatul Teodor Baconsky⁴ și jurnalistul Marius Vasileanu⁵) și radicali rămâne însă una reală. Pe linia „contra“ au existat desigur intervenții lucide și calme între care merită semnalat un eseu al ieromonahului Savatie Baștovoi. De asemenea, profesorul Radu Preda a oferit o analiză ecleziologică tăioasă și corectă, lămurind în termeni specifici o problemă strict teologică⁶. Lipsa de pripă și discernământul i-au ajutat, așadar, pe unii critici să accepte distincția dintre planuri. Au existat însă intervenții contestate dincolo de nivelul unei apărări sincere a punctului de vedere ortodox. S-a ajuns, bineînțeles, la demonizarea adversarului și relansarea vechilor ipoteze istoriosofice (mai degrabă decât istoriografice) ale slavofilismului.

Folosind fără scrupule cele mai avansate metode de comunicare, radicalii au purces la contestarea fundamentelor

nevăzute ale modernității. Europa e tratată ca Mamona, Bruxelles ca Roma lui Nero. Disputa a fost plasată într-un context mai larg și, totodată, foarte strâmt: eurocrații ecumeniști, pe de-o parte, și paseiții vitali, pe de altă parte. Folosind tehnica extrapolării, autohtonității au adoptat tonul sentențios, fraza grăbită, replica indispușă, elanul vaticinar. Dacă urmărim textele circulare *online*, descoperim câteva injoncțiuni spectaculoase: nu este suficient să fii ortodox practicant și smerit căutător al adevărului (cea ce presupune posibilitatea erorii). Nu, trebuie să măsozi misterul existențial al fiecărei prezențe umane în funcție de aderența acesteia la ultima ta strigare de tip evanghelic.

Excurs despre tentația slavofilismului

Fără să doresc declanșarea unei polemici gratuite, voi analiza poziția unui distins cărturar, care, prin luările sale de poziție foarte alerte, reprezintă epitomul unei tendințe curente în Ortodoxie. Deși consider punctul de vedere al dlui Mircea Platon perfect legitim (dar nu simpatice) din punct de vedere filozofic și ortodox sub aspect teologic, câteva dezacorduri stilistice de fond vor contura mai precis tentația trecerii de la simpla apogetică religioasă (necesară) la ideologia segregării (problematică). Dl Platon vorbește ca și cum la orizont se ridică mereu același dușman echivoc, înzestrat totuși cu trăsături contradictorii: „sistemul“ mediatic-politic-economic, omogen la prima vedere, deopotrivă capitalist-globalizant, dar și marxist-ecologist. Pe scurt, un Leviathan liber-schimbist, potrivit să primească orice apelativ util în polemica dintre „noi“ (cei câteva sute de drepti) și „ceilalți“ (câteva miliarde

de rătăciți, pesemne).

Aflat chiar în statul Ohio, românul poate resimți anticidentalismul ca pe o sacră datorie. *De ce să nu vedem o șansă providențială în darul libertății* (de expresie, de mișcare a forței de muncă ș.a.m.d.)? Este mult mai simplu să denunțăm jugul UE (statisticele ne spun că aici nu mai e doar vina Școlii Ardelene: 90% din *vulgus* și-a dorit integrarea la 1 ianuarie 2007). Apoi arunci vinovăția peste două milioane de români plecați la muncă în neagra străinătate: dl Mircea Platon, bunăoară, vorbește despre „copii care se sinucid sau sunt violați din cauză că le-au plecat mamele să spele pe jos în casele «boierilor» europeni”⁷. *Post hoc ergo propter hoc* este un raționament logic indoielnic pentru orice istoric atent la detalii, dar suficient pentru eseistul grăbit către strămtorile manieismului social.

De ce să nu intensifici apologia ruralității băștinașe (sprijinită ferm prin Western Union), când poți uita că majoritatea voturilor pentru PSD au venit, timp de douăzeci de ani, mereu din acest areal politic. De ce să nu înfieriți botnița integrării, uitând că mănăstirile ortodoxe ale Transilvaniei au accesat cu succes fondurile comunitare SAPARD? De ce să nu bovarizezi idilic cu gândul la România profundă când viața te obligă să-ți educi copiii la școală în limba lui Thomas Jefferson? Sub pana aceluiași talentat autor, paseismul n-are margini: „singura Românie respirabilă e România neintegrată, România veche”. Cât de veche?, ne putem întreba. România în care propunerea *numerus clausus* interzicea studenților evrei să învețe la Universitate? România din 16 iulie 1936 în care „etica onoarei” făcea din „trădătorul” Mihai Stelescu victima unei crime ritualizate satanic (dar onorată cu distincția „Crucea albă” de Corneliu Zelea Codreanu)? Iar cu România viitorului ce facem? Vom invita tinerii de astăzi la terapii apocaliptice și nopți furtunoase cu conținut antielitist (asta într-o țară cucerită de manierele de oier și manelele dunărene)? Dacă aceiași copii, umblați prin biblioteci străine, vor cădea peste epistolele lui Pascal, biografia lui Padre Pio (înzestrat cu harisma stigmatei) sau viața eremitului nealcedonian Matta El-Maskine, ce blindaj doctrinar le vom opune?

Nu este suficient să-ți exprimi distanța față de neotomismul scolastic (pledând în favoarea recuperării tradiției apofatice), ci e nevoie și de *castraturizarea ieftină a catolicismului* („corurile de *castratti* ale Bruxelles-ului sau ale Vaticanului”, spune undeva Mircea Platon). De ce să ne amintim disputa dintre Bruxelles și Vatican în jurul mandatului lui Rocco Buttiglione când putem simplifica peisajul sugerând, eventual, că bavarezul Joseph Ratzinger are un cititor ideal în portughezul José Manuel Barroso (fost leninist)? Proiectele Uniunii Europene merită oricând o lectură acută, dar poți neglija peisajul pravoslavnic din Rusia contemporană și țările-satelit – Moldova sau Belarus? Este neîndoișor important să ai ordinea priorităților (și să nu confunzi liturghia Bisericii cu o ședință bancară), dar este oare necesar să-ți trimiți congenerii într-un „purgatoriu UNICEF”, asta când Bisericile ortodoxe, ocupate de conflictele interne, au uitat soarta mizerabilă a continentului african?

Din seninul unui silogism care ne scapă, prietenia față de figuri intelectuale perfect onorabile, dar lipsite de elan fideist, ajunge să fie socotită drept cochetărie cu gnoza. Ce talibanism al sinapselor mai impune repudierea lui Andrei Pleșu mai degrabă decât distanțarea de scrisul otrăvit al lui Dan Ciachir și Victor Roncea (gazetari plecați de la poalele Taborului în căutarea înălțimilor Golanului)? Descoperi apoi șantajul: „în afara adevărului, e o prietenie altceva decât o cărdășie?” Să înțelegem oare că prietenia pr. Nicolae Steinhardt cu agnosticul Virgil Ierunca n-a fost decât o afacere de duzină? Să pricepem că amicitia între pr. Dumitru Stăniloae și anglicanul Donald Allchin era o făcătură?

Nu e destul să iubești baba ortodoxă și coliva acesteia, ci trebuie să denunți programele academice care te-au ocolit (sunt semnalate pe mai multe site-uri: New Europe College – unde s-a editat *Septuaginta* și a fost bursier un teolog de amploarea diacon. Ioan I. Ică Jr.; CEU – unde, pe lângă programe nefericite-progresiste, s-au organizat totuși conferințe temeinice despre religie și politică; Wissenschaftskolleg zu Berlin, pe unde a trecut și bioeticianul texan Tristram Engelhardt Jr., astăzi lider de opinie în lumea ortodoxă americană). Nu este oare infatuarea cărturărească la fel de gravă ca orice colectivism al gândirii (a cărui metaforă este grămada de rugby)? Este deconcertant să vezi cum, în vreme ce filozofii în vogă – precum Slavoj Žižek

(„stalinist lacanian”) – relansează cu pompă manifestul revoluționarului Lev Troțki, creștin-ortodoxii își permit luxul de a nesocoti eforturile făcute de Vladimir Tismăneanu în direcția demascării comunismului românesc? Când departamentele de filozofie ale lumii se îmbată cu aromele neomarxismului, cum poți vedea satisfacția unui june intelectual de dreapta după un alt perdaf dat lui Gabriel Liiceanu? Îți poți lua laconic distanțe față de H.-R. Patapievici în timp ce Adrian Păunescu, adormit sau treaz, conduce comisia de cultură a Senatului? Nu țin oare de un minim discernământ să le ceri oamenilor ceea ce, prin vocație, îți pot oferi? Dacă doar tristețea depeziării, teribilismul și bravada vârstei ar fi în joc, lucrurile s-ar putea lămurii.

Când aceste atitudini devin normative, ele exprimă o ideologie perfect chestionabilă.

Concluzii

Am încercat să arăt în acest text un lucru foarte simplu: comunicarea deficitară dintre membrii unei comunități (ierarhi și laici, în cazul BOR) conduce, în momente de criză, la o inflație retorică greu de stăpănit. Sunt parohii, grupări, asociații cu care clerul înalt are un dialog întrerupt despre problemele religioase curente (e.g., dialogul ecumenic), dar și despre temele care polarizează societatea românească (e.g., integrarea europeană). Dialogul

dintre vlădică și opincă nu este atât de împământenit pe cât ne lasă să credem mitologia națională. Frica de pluralism al opiniilor se resimte de ambele părți ale corabiei.

Afirmarea Ortodoxiei doctrinare nu trebuie să conducă la dihotomia structurale în argumentația teologică. Expresia culturală a credinței trebuie să rămână polifonică, iar nu monodictară. Diabolizarea unor fenomene insuficient studiate și precar înțelese (precum globalizarea economică sau transformarea ruralității) reprezintă o eroare nu doar din perspectiva unui proiect de societate, ci și din cea a creștinismului urban de mâine al aceleiași Biserici Ortodoxe. Am sugerat totodată că, în pofida derivelor proiectului ecumenismului interreligios și interconfesional, alianța Ortodoxiei cu diferite curente ideologice conservatoare (pledând pentru dreptul la proprietate, libertatea individuală, economie de piață, anticomunism) este nu doar posibilă, ci și necesară. Nu orice prietenie intraortodoxă are conotații mistice, după cum nu orice prietenie cu suferetele situate *extra ecclesiam* conduce la apostazie. Rectitudinea ecleziologică nu presupune ghettoizarea intelectuală.

Actualul Patriarh al BOR poate face din reunificarea corpului eclezial o prioritate care nu poate fi obținută doar prin emiterea regulată de comunicate. Recăștigarea încrederii celor loviți de indoială este fundamentală. Noile teh-

nologii de conversație publică solicită nu doar diversificarea mesajelor, ci și accelerarea ritmului dezbaterilor intracleziale. Pe scurt, dezaprobarea ecumenismului și condamnarea frivolității dogmatice nu trebuie consumată într-o încrâncenare cu sâmbure anarhic. Pasta multiculturală nu trebuie înlocuită de violența forestieră a limbajului apologetic. Ortodoxia se apără nu pe fluxul neîntrerupt al conversațiilor internautice, ci pe baricadele inimii curățite și ale discernământului cultivat.

¹ Citat de Antonie Plămădeală, *Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă*, Alba Iulia, Ed. Reîntregirea, 2004, p. 367.

² Extras din decizia 2410/28.08.2007, Colegiul Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității.

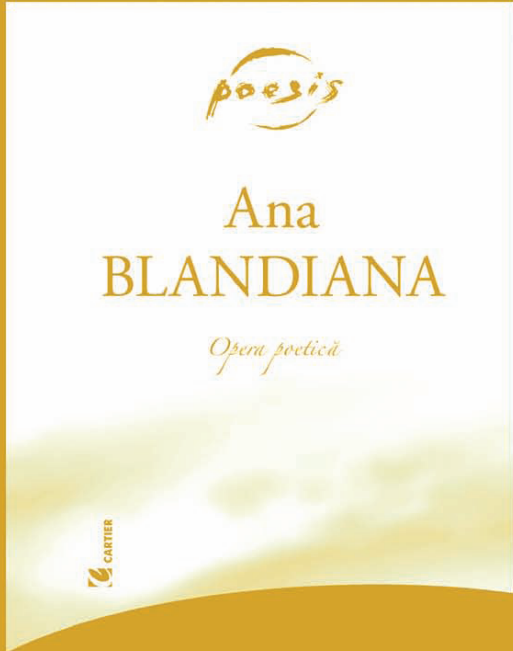
³ André Scrima, *Ortodoxia și încercarea comunismului*, ed. V. Alexandrescu, București, Ed. Humanitas, 2008, p. 456.

⁴ Teodor Baconsky, „Calea de mijloc”, *Dilema veche*, anul V, nr. 231 (17 iulie 2008).

⁵ Marius Vasileanu, „Monopolul pe Iisus”, *România liberă*, 11 iulie 2008.

⁶ Radu Preda, „Ortodoxia Mitropolitului Nicolae”, *Revista 22*, nr. 954 (17–23 iunie 2008).

⁷ Mircea Platon, „Poate ca venit momentul despartirii oilor de capre”, *Blogul lui Claudiu Târziu* (15.07.2008). În *Evanghelia după Matei* (13, 29) citim acest îndemn la prudență: „Nu cumva, plivind neghina, să smulgeți odată cu ea și grâul”. Textul dlui Platon este un răspuns dat lui Teodor Baconsky, „Care laicat?”, *Dilema veche*, anul V, nr. 230 (10 iulie 2008).

CARTIER *în toate librăriile bune*

*Acest poem durează doar atâta
Cât îl citești:
Data viitoare când îl vei citi
Va fi altul
Pentru că tu vei fi altul
Și, bineînțeles, va fi complet diferit
Atunci când îl va citi altcineva.*

In curând: **Introducere în antropologia structurală. Lévi-Strauss astăzi** de Robert Deligé

www.cartier.md
Pentru comenzi: 021 210 80 51.
E-mail: codexcartier@gmail.com